Heidi Lettojärvi

8.9.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö 25.8.2022

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (U 50/2022 vp)

Energiateollisuus (ET) kiittää mahdollisuudesta lausua kirjallisesti valtioneuvoston kirjelmästä ja kunnioittavasti toteaa seuraavaa:

Ympäristöjärjestelmä

Direktiiviehdotus edellyttää ympäristöjärjestelmän käyttöönottoa, sisältää säännöksiä järjestelmän sisältövaatimuksista sekä vaatii järjestelmän asettamista nähtäville yleisessä tietoverkossa.

ET hyväksyy valtioneuvoston kirjauksen, jossa tuetaan pakollista ympäristöjärjestelmää. Kannassa todetaan hyvin myös se, että velvoitetta tiettyyn ympäristöjärjestelmään ei tule syntyä.

Kannassa esitetään varauksellinen suhtautuminen velvoitteeseen ympäristöjärjestelmän julkaisemiseen kokonaisuudessaan yleisessä tietoverkossa. ***ET näkee, että ympäristöjärjestelmän julkaiseminen ei ole toteuttamiskelpoinen vaatimus ja katsoo sen vuoksi selkeästi kielteisen kannan olevan varauksellista kantaa perustellumpi.*** Järjestelmä on toiminnanharjoittajan oma sisäinen työkalu lakisääteisten velvoitteiden ja itse asetettujen tavoitteiden systemaattiseen seurantaan ja toteuttamiseen. Järjestelmän dokumentaatiossa voi olla kuvattuna henkilötason vastuita ja turvauhkien kannalta kriittisiä asioita. Ympäristönhallintajärjestelmä voi olla osa kattavampaa laadunhallintajärjestelmää, eikä sitä voida erottaa. ET näkee, että järjestelmästä voidaan julkaista ainoastaan yhteenveto tai muu yleinen tavoiteosa.

Kannassa esitetään tuki ympäristöjärjestelmän sisältövaatimuksille. ET katsoo, että direktiivissä ei tule säätää lainkaan järjestelmän sisällöstä. Usealla toiminnanharjoittajalla on käytössä standardoitu järjestelmä, jonka myötä järjestelmän periaatteet ja sisältö rakentuvat. Myös sektorikohtaisissa BAT-päätelmissä on esitetty vaatimuksia järjestelmän sisällöksi. Järjestelmän sisältö tulee olla toiminnanharjoittajan valittavissa, jolloin järjestelmä tukee yritys- ja toimialakohtaisia tarpeita ja tavoitteita sekä säilyy toimivana työkaluna.

Direktiiviehdotus edellyttää, että toiminnanharjoittaja laatii ns. siirtymäsuunnitelman vuosille 2030-2050. Suunnitelman tulisi kattaa puhtaan tuotannon, kiertotalouden ja ilmastoneutraalin toiminnan näkökulmat. Suunnitelma tulee sisällyttää ympäristöjärjestelmään, auditoida sekä julkaista osana ympäristöjärjestelmää. ***Kanta ei sisällä mitään kantaa siirtymäsuunnitelmaan. ET esittää kannan lisäämistä perustuen alla esitettyihin näkökulmiin.***

Energiateollisuus ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.energia.fi

Direktiiviehdotus edellyttää pitkän aikajakson suunnitelmaa tietyllä ajanhetkellä, mikä voi olla ongelmallista suhteessa toiminnanharjoittajan tulevaisuuden suunnitelmien laadinnan aikatauluun. Ongelmallista on myös suunnitelman kohdistuminen ilmasto- ja kiertotalousteemoihin, joita ei ympäristöluvassa voida eikä ole tarpeen käsitellä. Ehdotuksessa suunnitelman oikeudellinen merkitys jääkin epäselväksi. ET näkee, että myöskään vaatimus ympäristöjärjestelmän auditoinnista ei ole perusteltu eikä tarpeellinen.

Ympäristötehokkuus

Direktiiviehdotuksen mukaan ns. ympäristötehokkuudelle tulee asettaa raja-arvot. Ympäristötehokkuudella tarkoitetaan mm. energiatehokkuutta sekä veden, materiaalien ja kemikaalien käytön tehokkuutta.

Kantaluonnoksessa on todettu:" *Ympäristöjärjestelmän tulisi olla pääasiallinen täytäntöönpanon keino erityisesti ympäristötehokkuuteen liittyvien vaatimusten ja vertailutasojen täytäntöönpanossa*." ***ET pitää kantaa oikeansuuntaisena, mutta esittää tiukempaa kirjausta kielteisestä suhtautumisesta sitoviin rajoihin.*** Energiankäytön osalta sääntely olisi päällekkäistä muun energiatehokkuutta edistävän lainsäädännön kanssa. ***Suomen tulee suhtautua kielteisesti direktiiviehdotukseen siltä osin, että nykyisen direktiivin mukainen erikseen säädetty mahdollisuus olla asettamatta energiatehokkuutta koskevia vaatimuksia päästökuppalaitoksille poistettaisiin.*** Ympäristötehokkuuden sitova sääntely voi johtaa merkittäviin haitallisiin ristikkäisvaikutuksiin sekä prosessien että ympäristönsuojelutoimien osalta.
ET tukee kannan kirjausta sen osalta, että myös ympäristötehokkuuden raja-arvoista tulisi olla perustelluista syistä mahdollista poiketa samalla tavalla kuin BAT-päätelmien päästötasoista.

Päästörajojen asettaminen

Direktiiviehdotus asettaa BAT-päästötasojen vaihteluvälin alarajan lupamääräysten asettamisen lähtökohdaksi sekä velvoittaa toiminnanharjoittajaa selvittämään mahdollisuudet kireimmän rajan saavuttamiseksi.

ET tukee kannan kirjausta, jonka mukaan BAT- päästötasojen osalta tulisi jatkossakin olla mahdollista asettaa päästöraja-arvot koko vaihteluvälin alueella. ET pitää oikeansuuntaisena myös kirjausta, jonka mukaan "*ympäristölupamenettelyssä selvitetään myös mahdollisuudet vaihteluvälin alarajan mukaisten päästöraja-arvojen käyttämiselle erityisesti silloin, kun vaihteluvälin alarajan mukaisten päästöraja-arvojen asettamiselle on ympäristönsuojelulliset perusteet*."

Vaikka direktiiviehdotus edelleen sallii raja-arvojen asettamisen koko vaihteluvälillä, näkee ET uuden lähtökohdan lisäävän hallinnollista taakkaa merkittävästi. Kireimpien mahdollisten päästörajojen asettaminen lähtökohdaksi ei tue kustannustehokkaan ympäristönsuojelun periaatetta. Polttolaitosten osalta tiukimmat mahdolliset päästötasot ovat entistä vaikeampia saavuttaa kaikkien päästökomponenttien osalta, kun laitosten käyttötapa ja -ajat muuttuvat energiamurroksen myötä. Lisäksi eräät alimmat BAT-tasot ovat haasteellisia mitata vaadittavalla luotettavuudella. ***Raja-arvojen kiristämisen tarkastelu tulee aina liittyä ympäristönsuojelulliseen tarpeeseen sekä kiristämisen tosiasiallisiin merkittäviin ympäristövaikutuksiin.***

ET tukee kannan kirjausta, jonka mukaan BAT-poikkeaman mahdollisuus tulisi jatkossakin säilyttää. ***Direktiiviehdotuksen mukaan BAT-poikkeamisen perusteet tulee uudelleenarvioida vähintään joka 4. vuosi ja jokaisen lupamuutoksen yhteydessä. ET esittää kantaan lisättäväksi kielteisen suhtautumisen ehdotukseen tältä osin.*** Myönnettyjen ja kertaalleen

kustannus-hyötyanalyysin avulla arvioitujen poikkeusten uudelleen arviointi neljän vuoden välein luo tarpeetonta hallinnosta taakkaa.

Jätevesisääntely laitosalueen ulkopuoliselle puhdistamolle johdettaville vesille

Direktiiviehdotus täsmentää jätevesipäästöjen sääntelyä siten, että lupaharkinnassa tulisi ottaa huomioon ulkopuolisen jätevedenpuhdistamon suorituskyky. Kannassa on todettu: ”*Valtioneuvosto tukee direktiiviehdokseen lisättyjä täsmennyksiä koskien teollisuuslaitosten yhdyskuntajätevesipuhdistamoille johdettavia jätevesipäästöjä*.”

ET esittää, että kantaa muutetaan varauksellisempaan suuntaan. Ulkopuolinen jätevedenpuhdistamo on toisen toiminnanharjoittajan hallinnassa ja oman ympäristölupansa sääntelemää. Teollisuuslaitokset johtavat jätevetensä yleiseen viemäriin teollisuusjätevesisopimusten mukaisille ehdoilla, jotka turvaavat jätevesijärjestelmän toimivuuden. Toiminnanharjoittajilla on rajalliset mahdollisuudet arvioida toisen toimijan laitoksen toimintaa. Ympäristön ja taloudellisuuden kannalta on yleensä perusteltua keskittää jätevedenpuhdistus suurempaan yksikköön.

Vahingonkorvaus terveyshaitoista

Direktiiviehdotus sisältää vahingonkorvausoikeuden terveyshaitoista. Lisäksi kansalaisjärjestöillä olisi oikeus hakea näitä vahingonkorvauksia ryhmäkanteella. Ehdotus sisältää myös ns. käänteisen todistustaakan eli haitankärsijän sijasta haitan mahdollisen aiheuttajan olisi todistettava, ettei väitettyä terveyshaittaa ole syntynyt. ET tukee kannan varauksellista suhtautumista uuteen sääntelyyn. Ryhmäkanteet terveyshaitoissa ovat hankalia niiden tapauskohtaisten syy-seuraussuhteiden vuoksi. Lisäksi ET suhtautuu käänteiseen todistustaakkaan erittäin kielteisesti.

Luvituksen sujuvoittaminen

Kannan mukaan on tärkeää, että jatkovalmistelussa hillitään ehdotuksesta syntyvän hallinnollisen taakan kasvua ja varmistetaan, että se on oikeassa tasapainossa siitä saatuun lisäarvoon nähden. ET pitää tätä näkökulmaa erittäin tärkeänä ja toteaa, että direktiiviehdotus ei sisällä mitään luvitusta sujuvoittavia elementtejä. ***Direktiiviehdotus ei sisällä siirtymäsäännöksiä uusien vaatimusten täytäntöönpanemiselle nykyisten laitosten luvissa. ET esittää kantaan lisäksi sen, että vaatimukset tulee selkeästi säätää täytäntöönpantavaksi seuraavan BAT-tarkistuksen yhteydessä.***

Ystävällisin terveisin

ENERGIATEOLLISUUS RY